

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa o stave a úrovni školskej integrácie v základných školách Slovenskej republiky v školskom roku 2018/2019

Základné údaje o škole a žiakoch

Štátna školská inšpekcia vykonala tematické inšpekcie s cieľom zistiť stav a úroveň školskej integrácie v 22 základných školách (ZŠ) v 7 krajoch Slovenskej republiky (Bratislavský, Trnavský, Nitriansky, Trenčiansky, Banskobystrický, Žilinský a Prešovský). Vzorka hodnotených škôl pozostávala z 18 štátnych škôl, 2 súkromných a 2 cirkevných škôl, pričom všetky boli plnoorganizované s vyučovacím jazykom slovenským. Z celkového počtu 9 082 žiakov sa 761 (8,4 %) vzdelávalo formou školskej integrácie. Poradenské zariadenie diagnostikovalo aj ďalších 422 žiakov so ŠVVP (4,6 %), ktorí sa nevzdelávali formou školskej integrácie. Najväčšie percento integrovaných žiakov tvorili žiaci s vývinovými poruchami učenia (46,6 %), s poruchami aktivity a pozornosti (26,0 %), s narušenou komunikačnou schopnosťou (11,0 %) a najmenšie percento žiaci so zrakovým, s telesným a sluchovým postihnutím. Formou školskej integrácie sa vzdelávali aj žiaci so všeobecným intelektovým nadaním (2,2 %) a žiaci so zdravotným znevýhodnením, ktorí boli súčasne žiakmi zo sociálne znevýhodneného prostredia (1,2 %). V tabuľke 1 uvádzame prehľad o počte integrovaných žiakov.

Tab. 1 Počet integrovaných žiakov podľa druhu ŠVVP

Špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby	Počet žiakov	
Zdravotné znevýhodnenie (ZZ)	vývinové poruchy učenia (VPU)	355
	poruchy aktivity a pozornosti (PAaP)	198
	narušená komunikačná schopnosť (NKS)	84
	mentálne postihnutie (MP)	27
	autizmus a iné pervazívne poruchy (AUT)	24
	chorí alebo zdravotne oslabení (CH-ZO)	11
	telesné postihnutie (TP)	11
	sluchové postihnutie (SP)	15
	zrakové postihnutie (ZP)	5
	poruchy správania (PS)	4
	viacnásobné postihnutie (VIAC)	8
	iné (hyperkinetická porucha správania)	2
Nadanie	všeobecné intelektové nadanie (VIN)	17
Spolu	761	

Podmienky vyučovania integrovaných žiakov

V školskom roku 2018/2019 riaditelia hodnotených škôl požiadali o pridelenie 133 asistentov učiteľa (AU) pre 761 žiakov so ŠVVP na základe odporúčania centier výchovného poradenstva a prevencie. Pričom im prideliť 91 AU, z nich 13 z rôznych projektov¹. Pedagogický a odborný servis integrovaným žiakom zabezpečovali 25 školskí špeciálni pedagógovia, 9 školskí psychológovia, 1 školský logopéd (s úväzkom 0,33 %), 1 osobný asistent žiaka, 6 sociálni pedagógovia podieľajúci sa na činnosti s integrovanými žiakmi a 8 učiteľia špecializujúci sa v škole na vzdelávanie žiakov s nadaním. Výchovní poradcovia v 9 ZŠ mali v náplni práce starostlivosť o integrovaných žiakov a zároveň sa podieľali aj na poskytovaní výchovného poradenstva v oblasti výchovy a vzdelávania formou informačných, koordinačných, konzultačných, metodických a iných súvisiacich činností. V tabuľke 2 uvádzame prehľad o potrebnom, reálnom počte a percentuálnom pokrytí potrieb pedagogických a odborných zamestnancov v hodnotených subjektoch.

Tab. 2 Potrebný a reálny počet pedagogických a odborných zamestnancov

Pedagogickí a odborní zamestnanci	Počet		Percentuálne pokrytie potrieb
	potrebný	reálny	
Školský špeciálny pedagóg	32	25	78,1 %
Liečebný pedagóg	1	0	0 %
Školský logopéd	2,5	0,33	13,2 %
Školský psychológ	10,5	9	85,7 %
Osobný asistent žiaka	1	1	100 %
Asistent učiteľa	133	91	68,4 %
Sociálny pedagóg	7	6	85,7 %
Učiteľ špecializujúci sa na vzdelávanie žiakov s nadaním	8	8	100 %

Z celkového počtu 22 škôl dve² školy nezamestnávali školského špeciálneho pedagóga z dôvodu nízkeho počtu žiakov so ZZ. Jedna škola³ síce mala počet žiakov so ZZ viac ako 20, ale služby školského špeciálneho pedagóga nemala zabezpečené, pričom počet a zloženie žiakov podľa druhu ŠVVP si vyžadovali zabezpečiť individuálny prístup a špecifickú podporu. V piatich školách⁴ mali školskí špeciálni pedagógovia vytvorené čiastočné úväzky, pričom ich základný úväzok súvisel s výkonom pracovnej činnosti napr. asistentky učiteľa, učiteľky špeciálnej triedy a učiteľky bežnej triedy. Školského špeciálneho pedagóga

¹ V ZŠ úspešnejší; Škola otvorená všetkým; Zlepšenie prístupu k vzdelávaniu a vzdelávacích výsledkov žiakov so ŠVVP;

² ZŠ a MŠ Dolné Orešany 209 – 3 žiaci so ŠVVP; ZŠ s MŠ, Slovenského učeného tovarišstva 302, Veľké Rovné – 16 žiakov so ŠVVP (2 VPU, 1 PAaP, 1 AUT, 8 NKS, 1 TP, 1 ZP, 1 CH-ZO, 1 iné);

³ ZŠ Moskovská 2, Banská Bystrica – 23 žiakov so ŠVVP (12 VPU, 2 SP, 5 PAaP, 2 NKS, 1 TP, 1 iné);

⁴ SZŠ, Ul. SNP 96/366 Nová Dubnica – 50 % úväzok (14 žiakov so ZZ); ZŠ sv. A. Svorada a Benedikta 729, Skalité – 0,13 % úväzok (32 žiakov so ZZ); ZŠ Ďumbierska 17, Banská Bystrica – 0,5 % úväzok (50 žiakov so ZZ); ZŠ Marhán 115 – 10 hod/týždenne (18 žiakov so ZZ); ZŠ Petrovany 274 – 5 hod/týždenne (24 žiakov so ZZ);

zamestnávali dve školy⁵ cez projekty. *Všetky hodnotené školy mali počet odborných a pedagogických zamestnancov vzhľadom na úväzky, počet a štruktúru integrovaných žiakov nepostačujúci.* V školách absentovali školskí psychológovia a školskí logopédi. Niektoré školy zamestnávali odborných a pedagogických zamestnancov prostredníctvom projektov, resp. im vytvorili čiastočné pracovné úväzky, čo z hľadiska vytvorenia systematickej podpory žiakom so ŠVVP nie je dlhodobým a ani koncepčným riešením. Zostavenie odborných tímov v školskom prostredí by malo byť prirodzenou súčasťou poskytovaných služieb školy, aby mohol byť zaistený kvalitný vyučovací proces a nastavenie podmienok vzdelávania pre všetkých žiakov. Z uvedeného dôvodu sa spolupráca škôl intenzívne zameriavala na školské zariadenia výchovného poradenstva a prevencie. Všetky subjekty pri integrácii žiakov spolupracovali s centrami pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie (CPPPaP) a s centrami špeciálno-pedagogického poradenstva (CŠPP); 73 % škôl spolupracovalo s odbornými lekármi, 50 % škôl so špeciálnymi školami a 32 % s Výskumným ústavom detskej psychológie a patopsychológie. V ojedinelých prípadoch školy spolupracovali aj so školou pre mimoriadne nadaných žiakov.

V informačnom dotazníku všetci riaditelia škôl uviedli, že odbornosť v oblasti školskej integrácie si pedagogickí a odborní zamestnanci zvyšovali najmä samoštúdiom odbornej literatúry, účasťou na prednáškach, odborných seminároch, školeniach, aktualizacným vzdelávaním podľa aktuálnej ponuky a štúdiom špeciálnej pedagogiky. Avšak v dvoch školách⁶ pedagogickí zamestnanci neprejavovali záujem o zvyšovanie odborných kompetencií v oblasti práce s integrovanými žiakmi, nemali záujem o interné vzdelávanie, o výmenu skúseností, príkladov dobrej praxe. Pozitívny prínos v dvoch školách⁷ malo organizovanie vzdelávacích aktivít pre pedagogických a odborných zamestnancov školy.

Vzdelávacie stratégie integrovaných žiakov prerokovali v poradných orgánoch školy na zasadnutiach pedagogickej rady, v metodických združeniach a predmetových komisiách. Vo väčšine hodnotených subjektov informácie v zázpisniciach potvrdili, že učitelia diskutovali o usmerneniach k vzdelávaniu integrovaných žiakov a o spôsobe ich hodnotenia. Jedna ZŠ⁸ mala vypracovanú internú *Smernicu na hodnotenie začlenených žiakov*. Avšak v ostatných školách⁹ sa poradné orgány riaditeľov škôl minimálne zaoberali výchovou a vzdelávaním integrovaných žiakov. Absentovali konkrétne *vzdelávacie stratégie* na plnenie edukačných potrieb žiakov pri jednotlivých druhoch porúch alebo postihnutí, *vyhodnocovanie výsledkov práce týchto žiakov*, chýbala *analýza problémov edukácie a správania*, ktoré by skvalitnili podmienky ich výchovy a vzdelávania.

⁵ ZŠ kpt. J. Nálepku, Školská 2, Stupava – *Zlepšenie prístupu k vzdelávaniu a vzdelávacích výsledkov žiakov so ŠVVP a zo SZP*; ZŠ s MŠ, Školská 459/12, Pečovská Nová Ves – *Škola otvorená všetkým*;

⁶ ZŠ, Petrovany 274; ZŠ, Marháň 115;

⁷ ZŠ s MŠ J. A. Komenského, Hubeného 25, Bratislava – metodické dni zamerané na vzdelávanie žiakov so ŠVVP (*Práca s nadanými žiakmi, Ako pracovať so žiakmi so ŠVVP, Ako pomôcť dieťaťu zvládnuť hnev, Tvorba kompenzačných pomôcok a iné*), dvojdnový teambuilding v čase letných prázdnin v spolupráci s CPPPaP a študijná návšteva v partnerských školách v SR i v zahraničí.

ZŠ, Turnianska 10, Bratislava – workshop v rámci grantovo-vzdelávacieho programu *Škola inkluzionistov* a študijné návštevy v partnerských školách zameraných na zavádzanie *inkluzívneho modelu vzdelávania*;

⁸ ZŠ, Turnianska 10, Bratislava;

⁹ ZŠ s MŠ, Školská 528, Veľké Ripňany; SZŠ, T. Zanolita, Východná 18, Martin; ZŠ s MŠ, J. V. Dolinského 2, Martin; ZŠ, Marháň 115; ZŠ, Petrovany 274; ZŠ s MŠ, Školská 459/12, Pečovská Nová Ves;

Úpravu prostredia a vytváranie vhodných *materiálno-technických podmienok* riaditelia škôl v spolupráci so zriaďovateľmi zabezpečovali s ohľadom na finančné možnosti. Jedna škola¹⁰ sa zapojila do projektu, v rámci ktorého získala finančné prostriedky na bezbariérový vstup do budovy, schodolez, špeciálnu lavicu, stoličku a počítač pre žiačku s TP. Optimálne podmienky pre integrovaných žiakov vytvorili relaxačnými miestami v triede, v škole, vhodným nábytkom a osvetlením. Pri usádzaní integrovaných žiakov v triedach akceptovali odporúčania poradenských zariadení, žiaci sedeli zväčša v predných laviciach a 64 % škôl dalo možnosť výberu spolužiaka poskytujúceho pomoc integrovanému žiakovi. Školy mali vytvorené učebne na individuálne alebo skupinové vyučovanie integrovaných žiakov so školským špeciálnym pedagógom alebo školským psychológom. Riaditelia všetkých subjektov uviedli, že pre žiakov (aj so všeobecným intelektovým nadaním¹¹) zabezpečili učebné a kompenzačné pomôcky¹², ale ich používanie sa na hospitovaných hodinách nepotvrdilo, pretože na ich používanie nemali vždy príležitosť. Žiaci s mentálnym postihnutím pracovali s učebnicami a pracovnými zošitmi pre špeciálnu školu, používali vlastné pomôcky.

Úplnú bezbariérovosť prostredia zabezpečili v dvoch ZŠ¹³ (9 %). Čiastočná bezbariérovosť zabezpečili v 50 % ZŠ vybudovaním bezbariérových vstupov do škôl, tried, telocviční a nainštalovaním šikmej schodiskovej plošiny pre imobilných žiakov na poschodie a v dvoch subjektoch¹⁴ mali vybudované aj výťahy. Čiastočná bezbariérovosť prostredia v jednej škole¹⁵ neumožnila telesne postihnutému žiakovi presun do odborných učební.

Dokumentácia súvisiaca so školskou integráciou

Vo všetkých hodnotených školách *školské vzdelávacie programy* (ŠkVP) deklarovali možnosti vzdelávania žiakov so ŠVVP. V jednej škole¹⁶ chýbala úprava organizácie výchovy a vzdelávania žiakov so športovým nadaním. V inej škole¹⁷ učebný plán pre žiakov s MP vzdelávaných v špeciálnych triedach nekorešpondoval s počtom hodín a s poznámkami RUP VP pre žiakov s MP a v dvoch školách súčasťou IVP nebol obsah vzdelávania špecifických predmetov pre žiakov so ZZ a rámcový obsah vzdelávania pre žiakov s MP.

Dokumentáciu integrovaných žiakov viedli na tlačivách schválených a zverejnených ministerstvom školstva, obsahovala *Návrh na vzdelávanie dieťaťa alebo žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami* v materskej škole, základnej škole, strednej škole a v špeciálnej škole, *odborné správy zo psychologického a špeciálnopedagogického vyšetrenia* z príslušných zariadení výchovného poradenstva a prevencie, *písomné vyjadrenie príslušného poradenského zaradenie k individuálnej integrácii, písomnú žiadosť zákonného zástupcu o prijatie žiaka na individuálnu integráciu, informovaný písomný súhlas zákonného*

¹⁰ ZŠ Moskovská2, Banská Bystrica;

¹¹ doplnková a náučná literatúra, encyklopédie, interaktívne výukové programy, počítačová technika s pripojením na internet;

¹² najčastejšie používané – *kalkulačka, pravidlá slov. pravopisu, tabuľka násobenia*;

¹³ ZŠ, Partizánska 6, Bánovce nad Bebravou; ZŠ Moskovská2, Banská Bystrica;

¹⁴ ZŠ s MŠ, Slovenského učeného tovarišstva 302, Veľké Rovné; ZŠ, Námestie mladosti 1, Žilina;

¹⁵ ZŠ s MŠ, Školská 528, Veľké Ripňany;

¹⁶ ZŠ s MŠ, Hurbanova 27, Martin;

¹⁷ ZŠ, Marhán 115;

zástupcu žiaka s individuálnou integráciou a *vyjadrenie riaditeľa školy k školskej integrácii*. Ojedinele sa vyskytli prípady, keď dokumentácia integrovaných žiakov nebola kompletná. Chýbali v nej podpísané *informované súhlasy zákonných zástupcov*¹⁸, absentovala podrobnejšia informácia o vzdelávaní žiakov podľa VP pre príslušné zdravotné znevýhodnenie a o špecifických vyučovacích predmetoch¹⁹.

Podmienky vzdelávania žiakov so ŠVVP zapracovali v prevažnej miere do ŠkVP, niektoré školy mali *vyšpecifikované aj podmienky a formy podpory integrovaných žiakov*.

Individuálne vzdelávacie programy (IVP) pre všetkých žiakov so ZZ vypracovali v 21 subjektoch, avšak v jednej škole²⁰ sa vzdelávanie žiakov so ZZ realizovalo bez ich vypracovania. Aj napriek odporúčaniam poradenských zariadení učiteľia formálne vypracovali úpravy učebných osnov z jednotlivých predmetov, pričom nerešpektovali návrh na zaradenie špecifických vyučovacích predmetov. Dvomi žiakmi so ZZ²¹ chýbali IVP. Na vypracovaní IVP žiakov so ZZ sa podieľali v 71 % triedni učiteľia v spolupráci so školským špeciálnym pedagógom, v 29 % triedni učiteľia v spolupráci s učiteľmi jednotlivých predmetov a rovnako aj v spolupráci so zamestnancami poradenského zariadenia.

IVP s úpravou učebných osnov malo vypracovaných 6,5 % žiakov so ZZ a 0,4 % žiakov so VIN. Najčastejšie IVP vypracovali v predmetoch slovenský jazyk a literatúra, matematika, cudzí jazyk a pre žiakov s nadaním v predmetoch matematika a slovenský jazyk a literatúra.

Každý rok IVP aktualizovali v 86 % hodnotených škôl. Vyznačovali sa rozdielnou úrovňou spracovania a niektoré aj neúplnosťou z hľadiska rozpracovania odporúčaní poradenských zariadení. Nedostatky spočívali v *neuvedení krátkodobých a dlhodobých cieľov, vlastných metodických postupov v jednotlivých vyučovacích predmetoch*. Viac ako polovica (54 %) škôl mala *zaradené špecifické vyučovacie predmety do obsahu vzdelávania integrovaných žiakov so ZZ*, pričom iba 66 % škôl zabezpečilo ich kvalifikované vyučovanie. Absencia odborných zamestnancov spôsobila ich nezaradenie v ostatných subjektoch a v ojedinelých prípadoch aj vydané odporúčenia poradenských zariadení, že konkrétny žiak nepotrebuje niektorý zo špecifických vyučovacích predmetov.

Organizácia vyučovania integrovaných žiakov

Individuálne začlenení žiaci sa vzdelávali podľa schválených ŠVP pre ZŠ a podľa vzdelávacích programov pre žiakov so ŠVVP. Zriedka sa vzdelávali formou individuálneho alebo skupinového vyučovania u školského špeciálneho pedagóga počas vyučovacej hodiny. Odborná činnosť s niektorými integrovanými žiakmi u školského špeciálneho pedagóga, školského psychológa sa *neuskutočňovala počas vyučovacej hodiny*, avšak v jednej škole²² špeciálnopedagogické intervencie so školským špeciálnym pedagógom poskytovali počas matematiky a biológie, čo spôsobilo, že integrovaní žiaci nemohli plniť obsah vzdelávania uvedených predmetov. Podobne to bolo aj v prípade žiaka s MP, ktorý mal plánovanú

¹⁸ ZŠ, Marháň 115; ZŠ sv. Michala, KSS, Školská 9, Nemšová;

¹⁹ ZŠ Ďumbierska 17, Banská Bystrica;

²⁰ ZŠ, Marháň 115 – 10 žiakov s VPU, 2 žiaci s PAaP, 6 žiakov s MP

²¹ ZŠ, SNP 5, Cífer;

²² ZŠ s MŠ, Školská 528, Veľké Ripňany;

intervenciu počas hodiny pracovného vyučovania, čo tvorilo jeho základný predmet. Školský špeciálny pedagóg sa *nezúčastňoval na vyučovacej hodine vo dvojici s učiteľom*. Asistent učiteľa pracoval so žiakmi na väčšine hospitovaných hodinách, svoju činnosť koordinoval s učiteľom, jeho prítomnosť v triede pôsobila priaznivo a povzbudzujúco pre integrovaných žiakov. Jeho činnosť spočívala v usmerňovaní pri riešení úloh tak, aby žiaci dokázali plniť ciele vyučovacích hodín, pri príprave pomôcok, sústredení sa na prácu, posilňovaní ich vytrvalosti a v prípade potreby dopĺňal aj výklad učiteľa.

V zmysle všeobecne záväzných právnych predpisov a dokumentov sa vyučovanie špecifických predmetov v niektorých školách realizovalo mimo triedy (individuálne alebo skupinovo podľa vypracovaného rozvrhu) s odbornými zamestnancami školy. Avšak v zmysle dodatku č. 2²³ je možné *obsah* špecifického vyučovacieho predmetu a konkrétne *oblasti* zapracovať do IVP. Pri jeho tvorbe škola vychádza zo záverov a odporúčaní uvedených v správach z diagnostických vyšetrení poradenských zariadení.

Žiaci s mentálnym postihnutím (3,5 %) sa vzdelávali v kmeňových triedach, okrem dvoch subjektov²⁴. Vzdelávací proces realizovali nevhodne, vzdelávanie žiakov prebiehalo izolovane (v špeciálnych učebniach), čím sa školy dopustili priestorovej segregácie. Žiakov vzdelávali špeciálne pedagogičky, sociálna pracovníčka a v inej škole žiačku vzdelávala asistentka učiteľa 15 hodín bez účasti kmeňového učiteľa.

Vzdelávanie *žiakov so všeobecným intelektovým nadaním* (2,2 %) sa realizovalo v kmeňových triedach²⁵. Pri ich edukácii uplatnili dve z nich výučbu v predmete matematika podľa učebných osnov vyššieho ročníka. Vyučovanie ďalších predmetov doplnili obsahom nových tém.

V ZŠ²⁶ kontrolou katalógových listov bolo zistené, že žiaci s MP vzdelávaní formou školskej integrácie mali po ukončení 4. ročníka v poznámkach uvedenú chybnú informáciu z doložky vysvedčenia, že získali primárny stupeň vzdelávania.

Na základe žiadosti zákonných zástupcov žiakov, odporúčaní poradenských zariadení a odborných lekárov riaditeľa v 73 % škôl rozhodli o oslobodení integrovaných žiakov od vyučovania niektorého predmetu²⁷ a v jednej škole²⁸ o oslobodení od povinnosti dochádzať do školy. V rozpore s platným právnym predpisom riaditeľ jednej školy²⁹ neuviedol v dvoch rozhodnutiach o oslobodení žiaka od vzdelávania sa v predmete náhradný spôsob vzdelávania žiaka v čase vyučovania predmetu.

---

²³ Dodatok č. 2, ktorým sa dopĺňajú *VZDELÁVACIE PROGRAMY pre žiakov so zdravotným znevýhodnením a všeobecným intelektovým nadaním pre základné vzdelávanie pre účely školskej integrácie* (schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 25. januára 2019 pod číslom 2019/6550:2-A1040 s účinnosťou od 1. februára 2019).

²⁴ ZŠ Partizánska 6, Bánovce nad Bebravou; ZŠ, J. Kollára, Kollárovo nám. 33, Mošovce;

²⁵ ZŠ s MŠ J. A. Komenského, Hubeného 25, Bratislava; ZŠ Ďumbierska 17, Banská Bystrica; ZŠ, J. Kollára, Kollárovo nám. 33, Mošovce; ZŠ s MŠ, Hurbanova 27, Martin;

²⁶ ZŠ, Marhán 115;

²⁷ Telesná a športová výchova; výtvarná výchova; hudobná výchova; cudzi jazyk; technická výchova; občianska náuka;

²⁸ ZŠ Partizánska 6, Bánovce nad Bebravou;

²⁹ ZŠ s MŠ, Školská 459/12, Pečovská Nová Ves;

Výchovno-vzdelávací proces s integrovanými žiakmi

V triedach s integrovanými žiakmi sa vykonalo 332 *priamych pozorovaní* vyučovacích hodín 1. a 2. stupňa ZŠ. Výber tried sa uskutočnil na základe počtu žiakov, ktorí sa vzdelávali integrovanou formou a po dôkladnom oboznámení sa s odporúčaniami poradenských zariadení k výchovno-vzdelávaciemu procesu.

Celkovo vo výchovno-vzdelávacom procese integrovaných žiakov bola štruktúra vyučovacích hodín premyslená, učitelia si všimli integrovaných žiakov na 92 % vyučovacích hodinách. Väčšinou učitelia uplatňovali rôzne formy práce (73 %), striedali frontálnu a skupinovú prácu, prácu vo dvojiciach a samostatnú prácu. Počas samostatnej práce ich zväčša zmysluplne zamestnávali (82 %). Menej ako polovica učiteľov nestriedala priamu a nepriamu činnosť s integrovanými žiakmi (43 %). Motivovali žiakov k práci (88 %) a prostredníctvom otázok ich zapájali do činnosti celej triedy (94 %). Cielene ich zapájali aj do riešenia úloh v pracovných listoch, zväčša rešpektovali ich pracovné tempo, poskytlí im dostatok času na odpoveď a vyriešenie úlohy (94 %). Avšak častejšie sa vyskytli situácie, kedy samotné riešenia formulovali sami učitelia. Vo väčšej miere integrovaní žiaci pracovali v skupine intaktných žiakov (56 %), prejavovali záujem o vyučovanie, dávali pozor na vyučovaní a sústredene pracovali na zadaných úlohách, prevažne boli aktívni a len 27 % integrovaných žiakov sa prejavilo tvorivými schopnosťami vo vyučovaní. Ojedinele učitelia včleňovali relaxačnú prestávku (21 %) v rámci vyučovacej hodiny. V minimálnej miere bola práca učiteľa so skupinou alebo dvojicou integrovaných žiakov. Diferencovanie obsahu preberaného učiva a aktivít nebolo potrebné z dôvodu, že väčšina žiakov so ŠVVP nemala redukovaný obsah vzdelávania. Rozdielne požiadavky uplatnili pri určovaní pracovného času na riešenie úloh. Ojedinele žiakom poskytlí predbežné inštrukcie, výklad pred začatím vyučovacej hodiny (29 %), ako aj po skončení spoločného výkladu (34 %).

Integrovaní žiaci v menšej miere používali na hodine špeciálne učebné pomôcky, najčastejšie používali z kompenzačných pomôcok kalkulačky a minimálne didaktickú techniku, vrátane IKT (10 %). Učitelia na polovici hodín používali svojpomocne vyrobené a prispôsobené učebné materiály, pracovné listy, texty, učebné pomôcky pre integrovaných žiakov, ale didaktickú techniku, vrátane IKT používali občas.

Vedomostí žiakov overovali vhodne formulovanými otázkami a úlohami, sledovaním pochopenia podstaty učiva, porozumením zadanej úlohy (83 %) a prekontrolovaním správnosti vypracovania pridelených úloh (87 %). Učitelia väčšinou uplatňovali verbálne hodnotenie, povzbudzovali a chválili integrovaných žiakov za snahu a výkon, klasifikáciu uplatňovali v minimálnej miere. Ojedinele venovali priestor rozvíjaniu sebahodnotiacich zručností všetkých žiakov (19 %).

Vo výchovno-vzdelávacom procese žiakov s MP výber učiva vždy nezodpovedal úrovni ich rozumových schopností (39 %), jasné a jednoduché pokyny k riešeniu úloh v pracovných listoch mali žiaci zadané iba na 45 % hospitovaných hodín. Žiaci s MP väčšinou na vyučovaní používali učebnice a pracovné listy pre špeciálne základné školy (ŠZŠ). V menšej miere učitelia striedali činnosti, aktivity, prostredníctvom manipulácie s predmetmi precvičovali ich motoriku a koordináciu. Pri vzdelávaní žiakov s MP uplatnili diferencovanie obsahu

preberaného učiva, zadávaných úloh a aktivít, avšak do spoločných aktivít triedy ich zapájali ojedinele.

Pri edukácii žiakov s *AUT a inými pervazívnymi poruchami* sa na žiadnej hospitovanej hodine nevyžadovalo uplatnenie štruktúrovaného učenia a ani realizovanie nácviku sociálnych a komunikačných zručností. Empatický prístup pedagógov, rešpektovanie dohodnutých pravidiel umožňovalo zapájanie žiakov do vzdelávacieho procesu, kde podľa potreby uplatnili aj diferencovanie obsahu preberaného učiva.

Pri edukácii žiakov so *VIN* nevyužili špeciálne edukačné prístupy. Výber učiva ojedinele rozšírili o nové témy. Väčšinou im zadávali stimulujúce úlohy, úlohy na rozvoj tvorivosti, samostatná práca s vyššou náročnosťou a len občas mali vytvorený priestor pre prácu s informáciami. Počas vyučovacích hodín žiaci nepoužívali alternatívne učebnice a minimálne používali doplnkovú, náučnú literatúru a encyklopédie. Väčšinou používali tie isté učebnice, učebné texty a pracovné listy ako ostatní žiaci. Didaktickú techniku vrátane IKT používali na vyučovaní minimálne.

V triedach učitelia väčšinou vytvárali príjemnú pracovnú atmosféru. Vzťah medzi integrovanými žiakmi, ostatnými spolužiakmi a učiteľmi bol priateľský, na vyučovacích hodinách sa vyskytovali prejavy tolerancie, úcty, empatie, vzájomnej pomoci. Intaktní žiaci ochotne spolupracovali s integrovanými žiakmi. Na vyučovaní prevládalo disciplinované správanie, prípadné problémy integrovaných žiakov učitelia riešili vhodným spôsobom.

Neadekvátne podmienky žiakom so *ŠVVP* vytvorili v jednej ZŠ³⁰, žiaci pracovali s asistentkou učiteľa počas vyučovacej hodiny MAT na chodbe alebo bez prítomnosti učiteľky v osobitnej miestnosti. Uvedený postup vzdelávania je voči žiakom neprípustný a nedôstojný.

V prípade niektorých tried ďalšej ZŠ³¹ identifikovali jasné prejavy segregácie, kedy žiaci pochádzajúci z MRK boli vylučovaní z rovesníckej skupiny (usadenie vzadu, v samostatnom rade). Je zarážajúce, že pedagogickí zamestnanci tolerovali takéto flagrantné porušenie jedného zo základných princípov výchovy a vzdelávania.

V ďalšej ZŠ³² sa potvrdili prejavy segregácie, keď dve triedy na 1. stupni boli zložené výlučne zo žiakov z MRK.

Odborná činnosť/vyučovanie školským špeciálnym pedagógom, školským psychologom

V hodnotených školách sa vykonalo 67 hospitácií, ktoré boli zamerané na činnosť odborných zamestnancov. Odborní zamestnanci vo väčšine škôl poskytovali žiakom so *ŠVVP* odborný servis. V troch ZŠ³³ nebol vytvorený odborný tím (školský špeciálny pedagóg, školský psycholog), ktorý by poskytoval potrebnú starostlivosť integrovaným žiakom. Túto starostlivosť integrovaným žiakom zabezpečovali v spolupráci s odbornými zamestnancami CPPP a ČSPP. Školy, ktoré mali zamestnaných odborných zamestnancov, viedli ich

³⁰ ZŠ sv. A. Svorada a Benedikta 729, Skalité;

³¹ ZŠ, Marháň 115;

³² ZŠ s MŠ, Školská 459/12, Pečovská Nová Ves;

³³ ZŠ a MŠ Dolné Orešany 209; ZŠ, SNP 5, Cífer – školská špec. pedag. ukončila prac. pomer 19.09.2018 a nová bola prijatá 22.10.2018 (25 žiakov so *ŠVVP*); ZŠ s MŠ, Slovenského učeného tovaríšťa 302, Veľké Rovné;

dokumentáciu, priebežne ju doplňali a aktualizovali, participovali pri tvorbe IVP, poskytovali metodickú pomoc a poradenské služby žiakom, ich zákonným zástupcom i pedagogickým zamestnancom školy. Špecifické vyučovacie predmety vyučovali v 54 % hodnotených škôl, z toho kvalifikovane na 66 % škôl. Odborní zamestnanci mali vypracovaný plán činnosti a rozvrh hodín na poskytovanie špeciálnopedagogickej podpory pre daný školský rok.

Školskí špeciálni pedagógovia poskytovali žiakom špeciálnopedagogickú podporu zameranú prevažne na reedukáciu a korekciu VPU prostredníctvom individuálnych alebo skupinových intervencií vo svojich miestnostiach. Zabezpečovali vyučovanie špecifických vyučovacích predmetov, na ktorých používali špeciálne, kompenzačné pomôcky a špeciálne edukačné programy.

Závažný nedostatok v odbornej intervencii školskej špeciálnej pedagogičky³⁴ súvisel s neplnením obsahu učiva v predmete SJL, zložka čítanie, keď dvaja žiaci 2. ročníka s NKS a intelektom v norme absolvovali pod jej vedením všetky hodiny čítania s použitím pracovných listov a učebníc pre ŠZŠ, napriek tomu, že sa nejednalo o žiakov s MP.

Školskí psychológovia poskytovali poradenstvo, konzultácie, ale aj terapeutické a individuálne intervencie pre žiakov v 36 % subjektov. Pripravovali a organizovali preventívne programy, skupinové sedenia zamerané na prevenciu sociálno-patologických prejavov, na korekciu nevhodného správania a výchovného pôsobenia s cieľom usmerniť správanie žiakov, riešili ich konflikty a osobné problémy. Pri individuálnej intervencii svoju činnosť zamerali na prácu so žiakmi s poruchami aktivity a pozornosti, žiakov s autizmom a žiakov so všeobecným intelektovým nadaním.

Riaditelia ZŠ v informačnom dotazníku uviedli vlastné poznatky a skúsenosti z práce s integrovanými žiakmi. *Pozitívne* hodnotili zlepšenie výchovno-vzdelávacích výsledkov niektorých začlenených žiakov, podnetnosť prostredia, sociálnu adaptáciu žiakov v bežnej populácii, možnosť zažiť úspech, istotu pri práci a posilnenie sebavedomia integrovaných žiakov, prítomnosť asistentov učiteľa, spoluprácu školských špeciálnych pedagógov. *Negatívne* hodnotili pripravenosť začínajúcich pedagógov pre prácu so žiakmi so ZZ, s nadanými žiakmi, nedostatočnú metodickú podporu centier, nedostatok odborných a pedagogických zamestnancov, nedostatok financií na vybudovanie odborných tímov, vysoký počet žiakov v triedach a nedostatočné podmienky na individuálny prístup, ako aj preťaženosť učiteľov pri príprave na vyučovanie. Negatívne hodnotili aj nízku toleranciu spoločnosti voči inakosti, dlhé čakacie doby na diagnostické vyšetrenia v CPPPaP a ČŠPP a nezrozumiteľnosť odborných správ. Ďalšie problémy im spôsobuje fluktuácia pedagogických a odborných zamestnancov a následné zaškolenie nových kolegov. Nedostatočná spolupráca so zákonnými zástupcami žiakov sa prejavila predovšetkým v slabej a nedostatočnej domácej príprave, niekedy až v nezaujme a zneužívaní integrácie na dosiahnutie lepších známok. Riaditelia ďalej poukázali na problémy s organizačným a odborným zabezpečením vyučovania špecifických predmetov, s nedostatkom kvalifikovaných logopédov a organizáciou vzdelávania žiakov s MP. Ako problém sa pre učiteľov javilo aj vzdelávanie žiakov s intelektovým nadaním z dôvodu zvýšenej časovej náročnosti na ich prípravu (plánovanie, výber pútavých a obohacujúcich tém).

---

³⁴ ZŠ, Námestie mladosti 1, Žilina;

Iné zistenia

Štátna školská inšpekcia upozornila zriaďovateľa štátnej školy³⁵ na porušenie právneho predpisu týkajúceho sa vyučovania žiakov špeciálnych tried, ktoré bolo realizované v budove, ktorá nie je zaradená v sieti ako elokované pracovisko ZŠ. Zriaďovateľ školy bol na tento nedostatok upozornený.

Záver

V hodnotených ZŠ sa formou školskej integrácie vzdelávalo 8,4 % žiakov, takmer polovicu (47 %) tvorili žiaci s vývinovými poruchami učenia, v menšej miere (26 %) žiaci s poruchami aktivity a pozornosti a pomerne málo (11 %) žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou. Personálne zabezpečenie odborných a pedagogických zamestnancov bolo v niektorých školách nedostatočné vzhľadom na vytvorené úväzky, počet a štruktúru integrovaných žiakov, čo sa prejavilo aj pri poskytovaní špeciálnopedagogických intervencií integrovaných žiakov. Starostlivosť integrovaným žiakom poskytovali školskí špeciálni pedagógovia (18 %), školskí psychológovia (6 %), školský logopéd (0,33 % úväzok), asistenti učiteľa (65 %), výchovní poradcovia, ktorí mali v náplni starostlivosť o integrovaných žiakov (6 %), učitelia, ktorí sa špecializovali na vzdelávanie žiakov s intelektovým nadaním (6 %) a sociálni pedagógovia (4 %). V troch ZŠ³⁶ nebol vytvorený odborný tím (školský špeciálny pedagóg, školský psychológ), ktorý by poskytoval potrebnú starostlivosť integrovaným žiakom. Zostavenie odborných tímov v školskom prostredí by malo byť prirodzenou súčasťou poskytovaných služieb školy pre zabezpečenie kvalitného vyučovacieho procesu pre všetkých žiakov. Nie je správne limitovať počet odborných zamestnancov na školách počtom žiakov so ZZ, pretože odbornú pomoc je potrebné poskytnúť širšej skupine žiakov so ŠVVP. Pokiaľ školy pracujú s viacerými žiakmi so ŠVVP s rôznymi diagnózami, ktoré si vyžadujú špecifické úpravy podmienok, obsahu, foriem, metód, prístupov, organizáciu a realizáciu vo výchove a vzdelávaní, ich požiadavke zamestnať odborných zamestnancov je potrebné vyhovieť.

Zmeny, ktoré prebiehajú v spoločnosti evokujú potrebu ďalších zmien v príprave na profesiu učiteľa a aj ďalšieho vzdelávania sa učiteľov, čo je považované za nevyhnutnosť v meniacej sa spoločnosti. Pre pedagógov to znamená neustále vzdelávanie sa vo vzdelávacích prístupoch, v metódach, formách a v príprave didaktických materiálov. Vyučovanie je činnosť, ktorá súvisí s učením, učitelia tak majú zodpovednosť za svoje celoživotné vzdelávanie. Riaditelia škôl pritom dlhodobo upriamujú pozornosť na nedostatočnú pregraduálnu prípravu učiteľov, ktorí nevedia pracovať so žiakmi v heterogénnych skupinách a zároveň poukazujú na nepostačujúcu ponuku zo strany vzdelávacích inštitúcií, ktoré zabezpečujú postgraduálne vzdelávanie učiteľov. Aj z týchto dôvodov väčšina pedagogických zamestnancov si svoju odbornosť v oblasti školskej integrácie zvyšovala *samoštúdiom*, ktoré však v plnej miere nemôže nahradiť systematické inštitucionálne vzdelávanie.

---

³⁵ ZŠ, Marháň 115;

³⁶ ZŠ a MŠ Dolné Orešany 209; ZŠ, SNP 5, Cífer – školská špec. pedag. ukončila prac. pomer 19.09.2018 a nová bola prijatá 22.10.2018 (25 žiakov so ŠVVP) ; ZŠ s MŠ, Slovenského učeného tovarišstva 302, Veľké Rovné;

Náležitá pozornosť nebola venovaná vzdelávacím stratégiám, vyhodnocovaniu výsledkov, ako aj analýze problémov vzdelávania integrovaných žiakov tak, aby boli naplnené ich edukačné potreby. Podmienky ich vzdelávania v prevažnej miere zapracovali v ŠkVP, avšak dokumentácia integrovaných žiakov nebola v niektorých školách v súlade s ich ŠVVP. IVP mali žiaci so ZZ vypracované väčšinou vo všetkých školách, avšak ich obsah vždy nereflektoval odporúčania poradenských zariadení, čo sa negatívne prejavilo najmä v praxi.

V hodnotených školách riaditelia škôl v spolupráci so zriaďovateľmi upravili prostredie pre integrovaných žiakov s ohľadom na finančné možnosti. *Čiastočnú bezbariérovosť* zabezpečili v 50 % škôl a *úplnú bezbariérovosť* v 9 % škôl. Avšak pre optimálny rozvoj a vzdelávanie žiakov s telesným postihnutím *nestačí len čiastočná bezbariérovosť*, ale je nevyhnutné komplexné riešenie pre vybudovanie bezpečného, zmysluplného priestoru v budove školy a jej okolia.

Individuálne začlenení žiaci so ŠVVP sa vzdelávali v kmeňových triedach spolu s ostatnými žiakmi. V menšej miere používali na hodine špeciálne učebné pomôcky, z kompenzačných pomôcok najčastejšie používali kalkulačky a minimálne didaktickú techniku vrátane IKT (10 %). Škála špeciálnych učebných a kompenzačných pomôcok nezodpovedala v plnej miere potrebám žiakov, pričom účelné používanie IKT žiakmi sa nepotvrdilo vo väčšine škôl. Učiteľia na polovici hospitovaných hodín používali svojpomocne vyrobené a prispôsobené učebné materiály, pracovné listy, texty, učebné pomôcky pre integrovaných žiakov, ale didaktickú techniku vrátane IKT používali iba občas. Asistent učiteľa pozitívne pôsobil vo vyučovacom procese, pomáhal s vysvetľovaním zadania, kontroloval správnosť riešenia úloh a pomáhal pri zápise poznámok. Na 64 % hospitovaných hodín pracoval so žiakmi podľa pokynov vyučujúceho. Avšak pre napĺňanie podporných opatrení vo vzdelávaní žiakov je potrebné neustále vzdelávanie aj asistentov učiteľa, ujasnenie ich kompetencií, zabezpečenie metodologickej podpory pedagogickými a odbornými zamestnancami školy alebo poradenskými zariadeniami. *Školskí špeciálni pedagógovia* poskytovali odborný servis integrovaným žiakom, viedli ich dokumentáciu, priebežne ju dopĺňali a aktualizovali. Spolupracovali s odbornými zamestnancami poradenských zariadení, s triednymi učiteľmi a učiteľmi jednotlivých predmetov. Pedagogickým zamestnancom poskytovali metodickú a odbornú pomoc a zákonným zástupcom individuálne poradenstvo. Pri individuálnej práci žiakov neustále motivovali pochvalou, oceňovali ich dlhšie úspechy a snahu o dobrý výkon. Pričom v dvoch subjektoch³⁷ nebol dostatočne poskytovaný odborný servis žiakom. Absenciu odborných intervencií spôsobili nedostatkom odborných zamestnancov. Ich činnosť primárne zamerali na spoluprácu s poradenskými zariadeniami a vedenie dokumentácie integrovaných žiakov. *Školskí psychológovia* poskytovali poradenstvo, konzultácie, ale aj terapeutické a individuálne intervencie pre žiakov len v 36 % subjektov.

Z priameho pozorovania edukácie možno pozitívne hodnotiť premyslenú štruktúru vyučovacích hodín, zmysluplné zapájanie integrovaných žiakov do činnosti celej triedy, rešpektovanie pracovného tempa pri riešení písomných prác, avšak negatívne možno hodnotiť situácie, kedy učiteľia často vlastnou prehnanou iniciatívou riešili úlohy za žiakov, namiesto toho, aby trpezlivo a postupne rozvíjali ich potenciál. Žiaci mali ojedinele možnosť

---

³⁷ ZŠ, Marhán 115; ZŠ, Petrovany 274;

diskutovať a vyjadriť svoj názor, minimálne používali didaktickú techniku vrátane IKT na vyhľadávanie, spracovávanie informácií a prezentovanie výsledkov ich činnosti. Príprava učebných materiálov a pracovných listov podľa individuálnych potrieb žiakov bola nedostatočná, ich príprava spočívala iba v redukcii počtu úloh. Výber učiva žiakom s MP vždy nezodpovedal úrovni ich rozumových schopností a žiakom s VIN ojedinele uplatnili špeciálne edukačné prístupy, výber učiva zriedka rozšírili o nové témy.

Problém vo vytváraní adekvátnych podmienok vo výchove a vzdelávaní pretrváva pri skupinách žiakov zo SZP/MRK, ktoré sú nejakým spôsobom vždy vylučované zo vzdelávacieho procesu napriek tomu, že aj oni sú jeho súčasťou. Je zarážajúce, že pedagogickí zamestnanci tolerujú, resp. sami porušujú jeden zo základných princípov výchovy a vzdelávania, ktorým je zákaz všetkých foriem diskriminácie a obzvlášť segregácie.

Na základe zistení a vyjadrení riaditeľov škôl môžeme konštatovať, že najväčšie nedostatky v integrovanom vzdelávaní žiakov so ŠVVP sú spôsobené *nedostatočným personálnym zabezpečením odborných a pedagogických zamestnancov, vysokým počtom žiakov so ŠVVP v triedach, nepripravenosťou pedagógov pre prácu so žiakmi so ZZ, s nadanými žiakmi, žiakmi z MRK a nedostatočnou metodickou podporou centier výchovného poradenstva a prevencie.*

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- ✓ vytvorenie tímu odborných a pedagogických zamestnancov, čo by prispelo aj k odbornosti vo vyučovaní špecifických predmetov,
- ✓ koordinovanie spolupráce s poradenskými zariadeniami pri určení predmetov špeciálnopedagogickej podpory podľa individuálnej potreby integrovaných žiakov podľa rámcového učebného plánu pre príslušné zdravotné znevýhodnenie s prihliadnutím na personálne podmienky školy
- ✓ vedenie školskej dokumentácie a dokumentácie integrovaných žiakov (dôslednosť, úplnosť dokumentov) z dôvodu povinnosti poskytovania kvalitnej systematickej podpory vo vzdelávaní integrovaných žiakov,
- ✓ uplatňovanie efektívnych stratégií vo vzdelávaní žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- ✓ vytváranie priestoru vo výchovno-vzdelávacom procese pre hodnotenie a sebahodnotenie žiakov,
- ✓ implementácia relaxačných prestávok a cvičení v edukácii žiakov so zdravotným znevýhodnením,
- ✓ používanie didaktickej techniky, vrátane informačno-komunikačných technológií vo vyučovaní učiteľmi i integrovanými žiakmi,
- ✓ využívanie učebných a kompenzačných pomôcok.

Odporúčania a podnety

Riaditeľom základných škôl

- ✓ vytvoriť podmienky pre systematické zvyšovanie profesijnej úrovne všetkých pedagogických zamestnancov v oblasti práce v heterogénnych triedach,
- ✓ vyžadovať od pedagogických zamestnancov dôslednú prípravu na diferencovanie činnosti so žiakmi tak, aby zodpovedali ich potrebám,
- ✓ zasadzovať sa o to, aby sa jednotliví žiaci intaktnej populácie a ďalší žiaci bez ohľadu na druh a mieru svojich špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb rešpektovali, čo úplne vylučuje akékoľvek segregáčne praktiky,
- ✓ zamerať kontrolnú činnosť na uplatňovanie hodnotenia žiakov klasifikáciou, vedenie žiakov k sebahodnoteniu a používanie didaktickej techniky, vrátane informačno-komunikačných technológií vo vyučovacom procese učiteľmi i žiakmi,
- ✓ zamerať kontrolnú činnosť na obsah individuálneho vzdelávacieho plánu integrovaných žiakov, na uplatňovanie odporúčaní poradenských zariadení vo výchovno-vzdelávacom procese,
- ✓ zaradiť do výučby nové alebo rozširujúce predmety pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním,
- ✓ konzultovať s poradenskými zariadeniami nejasnosti v odporúčaníach pre žiakov smerujúcich k výchovno-vzdelávaciemu procesu,
- ✓ rešpektovať odporúčania poradenských zariadení výchovného poradenstva a prevencie pri vzdelávaní žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- ✓ vytvárať podmienky na vzdelávanie špecifických predmetov žiakov so zdravotným znevýhodnením,
- ✓ zamerať činnosť poradných orgánov školy na analýzu výsledkov vzdelávania a definovanie edukačných problémov žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- ✓ zabezpečiť odbornú pripravenosť a metodickú podporu pedagogickým a odborným zamestnancom, ktorí vzdelávajú žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- ✓ podporovať výmenu skúseností z príkladov dobrej praxe a propagovať ich na regionálnej úrovni,

Odbor školstva, okresné úrady v sídle kraja

- ✓ zabezpečiť metodickú podporu pedagogickým a odborným zamestnancom, ktorí vzdelávajú žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- ✓ podporovať výmenu skúseností z príkladov dobrej praxe a propagovať ich na regionálnej úrovni.

Školským zariadeniam výchovného poradenstva a prevencie

- ✓ skracovať čakacie lehoty na diagnostické vyšetrenia žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- ✓ vypracovať diagnostické správy zrozumiteľne, prehľadne s jasným záverom, formou vzdelávania a požiadavkami na zabezpečenie podmienok výchovno-vzdelávacieho procesu,

- ✓ uvádzať v správach jednoznačne, či je alebo nie je potrebné individuálny vzdelávací plán žiakovi vypracovať a v prípade potreby vypracovania individuálny vzdelávací plán vyšpecifikovať aj predmety,
- ✓ neuvádzať v správach z diagnostických vyšetrení postup vzdelávania integrovaného žiaka podľa viacerých vzdelávacích programov, stanoviť vzdelávací program podľa primárnej poruchy žiaka,
- ✓ používať dôsledne jednotnú terminológiu v záveroch správ z diagnostických vyšetrení v zmysle § 94 ods. 2 zákona 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon).

Metodicko-pedagogickému centru

- ✓ rozšíriť ponuku odborného vzdelávania pre pedagogických a odborných zamestnancov k problematike vzdelávania žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Štátnemu pedagogickému ústavu

- ✓ zosúladiť vzdelávacie programy pre žiakov so zdravotným znevýhodnením (poruchy učenia, poruchy aktivity a pozornosti, poruchy správania) s právnymi predpismi a upresniť vo vzdelávacom programe pre žiakov s mentálnym postihnutím v časti školská integrácia (ľahký stupeň mentálneho postihnutia) postup podľa rámcového učebného plánu štátneho vzdelávacieho programu pre žiakov vzdelávaných v bežných základných školách.

Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu

- ✓ vytvárať podmienky pre zriadenie odborných tímov, ktoré budú zabezpečovať vyučovanie špecifických predmetov,
- ✓ upraviť § 94 ods. 4 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) nasledovne: *V základných školách a stredných školách, ktoré nie sú špeciálnou školou, pôsobí odborný tím – školský špeciálny pedagóg, školský psychológ, sociálny pedagóg, liečebný pedagóg, školský logopéd, asistenti učiteľa, ak vzdelávajú viac ako 20 žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,*
- ✓ iniciovať, aby vysoké školy pedagogické do svojich študijných programov zaradili vzdelávanie pre budúcich učiteľov v oblasti vzdelávania žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a zaradili túto oblasť aj do pedagogickej praxe budúcich učiteľov.